

OBSAH

O autorech	XI
Kapitoly a jejich autoři	XIII
Přehled nejdůležitějších zkratk	XV
Předmluva k 2. vydání	XVII
Úvod	XX

1. Stát. Základní charakteristika	1
1.1 Stát a znaky státnosti	1
1.2 Identita státu	2
1.3 Historické zdroje moderní státnosti	10
1.4 Formování státu moderního typu	13
1.5 Demokratický a nedemokratický stát: kritéria pro analýzu	18
1.6 Neliberální (nedemokratické) státy: ideová východiska a organizace moci	26
1.7 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	30
2. Suverenita moci a suverenita státu	33
2.1 Pojem suverénní moci	33
2.2 Teoretická východiska	34
2.3 Suverenita státu (vnitřní a vnější)	42
2.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	45
3. Stát mezi státy. Globalizace. Evropeizace	47
3.1 Vývoj evropské integrace	55
3.2 Ústavní kontext členství v Evropské unii	59
3.3 Evropeizace	64
3.4 Struktura moci a orgánů v EU. Vztahy mezi orgány	68
3.5 Systém ochrany lidských práv. Listina základních práv EU	76
3.6 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	79
4. Obyvatelstvo, jednatel a stát	81
4.1 Obyvatelstvo, lid, národ, občané	81
4.2 Státní občanství	89
4.2.1 Myšlenkové a historické zdroje státního občanství	89
4.2.2 Teoreticko-právní povaha státního občanství a jeho obsah	92
4.2.3 Prameny právní úpravy státního občanství	96

4.2.4	Způsoby nabývání a pozbývání státního občanství	98
4.2.4.1	Způsoby nabývání státního občanství	98
4.2.4.2	Způsoby pozbývání státního občanství	103
4.3	Občanství územních samosprávných celků a členských jednotek federace	104
4.4	Občanství EU	106
4.5	Státní příslušnost právnických osob	110
4.6	Právní postavení cizinců a apatridů ve státě pobytu	110
4.6.1	Vstup na území státu a jeho opuštění	111
4.6.2	Azyl a uprchlictví	112
4.6.3	Typy právního režimu cizinců na území státu pobytu	113
4.7	Perspektivy obyvatelstva a státního občanství	114
4.8	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	117
5.	Lidská práva a jejich ochrana	119
5.1	Jednotlivec, společnost, stát	119
5.2	Základní terminologie lidských práv	121
5.3	Zdroje a povaha lidských práv	122
5.4	Historické trendy prosazování ideje lidských práv	127
5.4.1	Od hledání „správného“ k subjektivním právům jednotlivce ...	128
5.4.2	Od udělení práv po uznání již existujících práv, od listin práv některých po listiny práv všech lidí	129
5.4.3	K postupnému rozšiřování chráněných práv a k rozšíření odpovídajících povinností na straně státu	130
5.4.4	Ke konstitucionalizaci a později internacionalizaci ochrany práv, propojení trendů	131
5.4.5	K rozšiřování a proměně ochrany lidských práv v digitálním prostředí a k potřebě reagovat na nové způsoby jejich ohrožení	131
5.5	Bližší klasifikace práv	132
5.5.1	Klasifikace podle obsahu práv	133
5.5.2	Klasifikace podle tzv. generací práv	133
5.5.3	Klasifikace podle subjektu práva	134
5.5.4	Klasifikace podle typu povinnosti	137
5.5.5	Klasifikace podle omezenosti práv	139
5.6	Prameny a prostředky ochrany lidských práv	140
5.6.1	Ochrana lidských práv na vnitrostátní úrovni	140
5.6.1.1	Prameny vnitrostátní ochrany lidských práv	142
5.6.1.2	Prostředky vnitrostátní ochrany lidských práv	143
5.6.2	Ochrana lidských práv na mezinárodní úrovni	148
5.6.2.1	Prameny mezinárodní ochrany lidských práv	149
5.6.2.2	Prostředky mezinárodní ochrany lidských práv	152
5.7	Metodologie soudního přezkumu zásahů do lidských práv	155

5.8	Vertikální a horizontální účinek lidských práv	161
5.9	Lidská práva a lidské povinnosti	164
5.9.1	Povinnost odpovídající lidskému právu jiného	166
5.9.2	Povinnosti subjektu lidského práva	166
5.10	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	167
6.	Teorie ústavy. Ústavní a demokratický právní stát	169
6.1	Demokracie	169
6.1.1	Pojem a historie	169
6.1.2	Přímá a nepřímá (reprezentativní) demokracie	172
6.2	Právní stát	178
6.2.1	Pojem a historie	178
6.2.2	Právní stát a demokracie	180
6.2.3	Demokratický právní stát a bránící se demokracie	181
6.3	Ústava, konstitucionalismus a ústavní stát	183
6.3.1	Dělení ústav	185
6.3.2	Funkce ústav, hodnocení ústav a ústavní mezery	190
6.3.3	Přezkum ústavnosti	192
6.3.4	Nezměnitelnost ústav	193
6.3.4.1	Přirozenoprávní východisko	193
6.3.4.2	Imanentní omezení	194
6.3.4.3	Výslovné omezení (klausule věčnosti)	194
6.3.4.4	Rigidní ústava	196
6.3.4.5	Flexibilní ústava	196
6.4	Zásadní rozhodnutí	197
6.4.1	Marbury v. Madison (soudní přezkum ústavnosti, hierarchie)	197
6.4.2	Kesavananda Bharati (přelomový rozsudek NS Indie a imanentní omezení změn ústavy – základní struktura ústavy)	199
6.5	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	200
7.	Volby a volební systémy	203
7.1	Principy volebního práva	204
7.1.1	Všeobecnost volebního práva	204
7.1.2	Rovnost volebního práva	208
7.1.3	Přímost volebního práva	213
7.1.4	Tajnost volebního práva	214
7.1.5	Svobodné volby	217
7.2	Volební orgány a ochrana integrity volebního procesu	218
7.3	Volební systémy	220
7.3.1	Typologie volebních systémů a jejich vliv na stranický systém	221
7.3.2	Většinové volební systémy	225
7.3.3	Poměrné volební systémy	231
7.4	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	238

8. Politické strany v ústavním systému	241
8.1 Politické strany a jejich postavení ve státě, společnosti a ústavním systému	241
8.2 Systém politických stran	253
8.3 Právní úprava postavení politických stran a jejich institucionalizace	256
8.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	260
9. Princip dělby moci. Horizontální struktura moci	263
9.1 Princip dělby moci	263
9.2 Ústavní instituty charakteristické pro rigidní pojetí principu dělby moci	267
9.3 Formy vlády	271
9.3.1 Parlamentní forma vlády	272
9.3.2 Prezidentská forma vlády	277
9.3.3 Poloprezidentská forma vlády	281
9.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	286
10. Vertikální struktura a organizace moci	289
10.1 Jednotný stát	289
10.2 Územní samospráva	293
10.3 Formy složených společenství států	298
10.3.1 Konfederace	298
10.3.2 Federace a federalismus	301
10.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	308
11. Parlament a moc zákonodárná	311
11.1 Pojem a znaky parlamentu	311
11.2 Pravomoci a funkce parlamentů	314
11.3 Bikameralismus	322
11.4 Organizace a způsob jednání parlamentu	325
11.5 Právní postavení členů parlamentu	327
11.6 Aktuální otázky	331
11.7 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	334
12. Moc výkonná a byrokracie (státní služba)	335
12.1 Moc výkonná	335
12.1.1 Vrcholné orgány moci výkonné a jejich vzájemné vztahy	339
12.1.2 Hlava státu	344
12.1.3 Vláda a její vztah ke správním orgánům	349
12.2 Byrokracie (státní služba)	353
12.2.1 Pojem a historie	353
12.2.2 Soudobá byrokracie	354
12.2.3 Tradiční kariérní model	355
12.2.4 Meritní modely	358

12.2.5 Kritika byrokracie	360
12.3 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	361
13. Soudní moc	363
13.1 Soudní moc a spravedlivé rozsouzení	363
13.2 Kdo jsou soudci	367
13.3 Podle čeho soudy a soudci rozhodují	368
13.4 Systém soudů a organizace soudnictví	373
13.5 Podmínky pro výkon soudnictví a správa soudnictví	378
13.6 Princip spravedlivého procesu	379
13.7 Princip nezávislosti soudní moci	382
13.8 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	386
14. Stát, náboženství a církve	389
14.1 Vývoj vztahu státu a náboženství	389
14.2 Koncepční otázky vztahu státu, církví a náboženských společností	390
14.3 Obecná pravidla pro omezení výkonu náboženské svobody	398
14.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	403
15. Soudobý konstitucionalismus	405
15.1 Konstitucionalismus	405
15.2 Paradoxy soudobého konstitucionalismu	409
15.3 Obecné otázky soudobého konstitucionalismu	412
15.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	416
Summary: Theory of the StateThe State. An Individual. Constitutionalism	418
Resumé: Théorie de L'État. L'État. L'Individu. Le Constitutionnalisme	421
Seznam citované literatury	424
Věcný rejstřík	440